

MILAN DEKLEVA — Lavreat Prešernovega sklada za leto 1989

Milan Dekleva (pesnik, dramatik in pisec za otroke) je v slovenski literarni prostor vstopil leta 1971 s pesniško zbirko MU-SHI, MUSHI.

Že na samem začetku je pokazal, da je mojster pesniške govorice in občudovanja vreden kreator metafor. V naslednjih letih je izdal še pet pesniških zbirk (DOPISOVANJA, 1978 — NAGOVARJANJA, 1979 — NAREČJE TELES, 1974 — ZAPRISEŽENI PRAH, 1987 in ODJEDANJE BOŽJEGA, 1988).

Če je bil v prvih zbirkah jezik temelj pesniškega sveta Milana Dekleve, je v njegovih zadnjih zbirkah ta pesniški svet vse bolj pridobil tudi na bivanjski teži. Najprej malodane neobvezna igra je postala vse bolj kruta. Milan Dekleva je postal prevodnik in prevajalec božjega, večno nemega in nesmrtnega v krhki jezik minljivo človeškega. Poezija Milana Dekleve je postala borba jezika z molkom. Prej gostobeseden, že skoraj manieristično čvekav, pesnik je v svojo poezijo začel vpletati tišino in molk. Iz prej neranljivega uživanja se je spremenil v človeka iz krvi in mesa, ki svojega stika z božjim ne jemlje več kot superiornost nad drugimi navadnimi smrtniki, ampak prej kot dejstvo, ki mu minljivo življenje še otežuje.

Nagrada Prešernovega sklada, ki jo je Milan DEKLEVA dobil letos za svoji pesniški zbirki ZAPRISEŽENI PRAH in ODJEDANJE BOŽJEGA je

priznanje človeku in pesniku, „emiru nemirnega jezika“, ki je s svojo poezijo tudi drugim pokazal prisotnost božjega v minljivem vendar kičasto maskiranem svetu lažnih prividov. Pesnik razkrinkava mimikrimijo sveta, na drugi strani pa kaže tudi na to, da nemost in molk ni sta prijetni stvari. Težko je bil vmes. Težko je biti pesnik.

Na koncu zapišimo še nekaj. Pesnik je svojo knjigo ODJEDANJE BOŽJEGA izdal pri zasebni založbi EMONICA. To dejstvo ni zanemarljivo. Pesnik, ki mu družba kljub nespornemu mojstrstvu, vsa leta ni dala nobenega priznanja, je s tem dejanjem dokazal, da je njegova osnovna zavezanost, zavezanost poeziji, ne pa institucijam, pa čeprav so to oficijelne založbe, ki knjige izdajajo po nekem čudnem ključu, ki ga le malokdo razume.

Milan Pirker

KORISTEN PRIPOMOČEK BODOČIM VOJAKOM

Izšla je brošura „Naborniku na pot“

Na tiskovni konferenci, ki je bila minula mesec sta občinski sekretariat za ljudsko obrambo občine Moste-Polje in Založba Borec predstavila zanimivo brošuro „Naborniku na pot“, katere sta avtorja Bojan Kuntarič in Polde Kožar. Vsebinska knjižica je grajena na obstoječih predpisih in daje naborniku osnovne informacije za seznanitev o teh pravicah in obveznostih.

Avtorja pričujoče brošure podrobno seznanjata mlade fante, ki se pripravljajo na odsluženje vojaškega roka pa tudi tiste, ki jih zanima služba v JLA. Knjižica se odlikuje po tem, da jo je moč hitro prebrati in da je razumljiva. Vsebinska pa tudi razbija tabuje o vojaških rodovih, ki jih mnogi tolmačijo po svoje. Mladi, bodoči naborniki se pri branju seznanijo z najpogostejšim orožjem in pa s čini v JLA.

Brošura je natisnjena v 3.000 izvodih, kar naj bi zadostovalo za prvi vpis fantov petih ljubljanskih občin. Knjižico Naborniku na pot bodo prejeli fante z vabilom za vpis v naborno evidenco v Mačkovi. Ker je zanimanje za brošuro izjemno veliko Založba Borec že sedaj razmišlja o ponatisku.

Naši dragi občanki MATEJI SVET

Ponosni smo na tvoje izjemne športne dosežke, še posebej na osvojen zlati medaljo za prvo mesto na svetovnem prvenstvu, za tvoj dragocen doprinos k ugledu naše socialistične domovine in ti, z željo za nadaljnje uspehe na športnem področju in za srečo v osebnem življenju, kličemo:

*Héja, héja,
Svet Mateja!*

*Kot lok violine,
si v strunah smučine,
ponos domovine.*

*Héja, héja,
Svet Mateja!*

*Ko planeš v dolino,
prelivaš strmino,
iz sanj v umetnino.*

*Héja, héja,
Svet Mateja!*

*Medalja žlahtnine,
mladosti vedrine,
človeštva topline.*

*Héja, héja,
Svet Mateja!*

Lojze Kastelic
Občani in občina Ljubljana-Šiška

KULTURNI PRAZNIK V VODNIKOVI DOMAČIJI

Tudi predstavniki DPO so dobrodošli

V Zvezi kulturnih organizacij Šiška, ki združuje 23 kulturno-umetniških društev in skupin, smo se že lansko leto odločili, da bomo ob 5-letnici delovanja prenovljene VODNIKOVE DOMAČIJE izvedli KULTURNE DNEVE, ki se naj začne s 3. februarjem rojstnim dnem Valentina Vodnika in trajajo preko 8. februarja slovenskega kulturnega praznika. Vprašanje je bilo samo, ali bomo uspeli usposobiti za kulturne prireditve dvorano v podstrešju, ki je pred 5 leti ostala povsem nedokončana. S skromnimi sredstvi, ki nam jih je lahko zagotavljala Ljubljanska kulturna skupnost, smo vsako leto opravili kako zaključeno delo (namestitev izolacije in lesenega opaža strehe, napeljava centralne kurjave, položitev poda, izvedbo električne napeljave). Prav zadnje dni minulega leta smo dobili še toliko sredstev, da smo lahko naročili izdelavo tribune, odra in nekaterih nujnih stvari, ki so potrebne za izvedbo komornih oz. scensko manj zahtevnih gledaliških predstav. Manjkajo nam pa še nujno potrebni akustični, svetlobni in drugi

Foto: Brane Prizmič

elementi, nenazadnje tudi pianino, kar bi nam omogočilo izvedbo glasbenih prireditev.

Za naše vabilo, da si ogledajo Vodnikovo domačijo ob lanskem 8. februarju, se je odzvalo sicer samo 14 do 44 vabljenih direktorjev šišenskih gospodarskih organizacij. Večina teh pa je obljubila pomoč v materialu ali v delu, iz razumljivih razlogov pa komaj kaj finančne pomoči. Hvaležno smo sprejeli vsako pomoč, pričakujemo še nadaljnje razumevanje drugih, ki bi lahko tako ali drugače pomagali k dokončni ureditvi naših prostorov, da bi postala Vodnikova domačija center kulturnega življenja v Šiški, namenjen vsem, ki bi tu želeli predstaviti svoje kulturne dosežke ali izvesti kakšno drugo srečanje. Predstavnike gospodarskih organizacij pa želimo vključiti tudi v SVET VODNIKOVE DOMAČIJE, ki naj odloča o programu tega kulturnega središča.

Ker smo torej do konca januarja 1989 opravili v podstrešni dvorani najnujnejša dela, smo lahko realizirali zastavljeni program in izvedli prireditve v petih dneh od 3. do 10. februarja 1989.

Na sam rojstni dan našega prvega slovenskega pesnika Valentina Vodnika, ki se je rodil 3. februarja 1758, „PRI KAMNITI MIZI“ v Šiški, smo hkrati obhajali mali jubilej — 5-letnico, odkar je Tone Pavček, ploden in priljubljen slovenski pesnik in znan družbeni delavec, z velikim ključem odklenil mogočno vrata kmečkega hrama, prenovljenega za potrebe kulture ne le za Šiško, temveč za vso Ljubljano in Slovenijo. Zato smo tudi letos poprosili „našega kunga“, da zbranim amaterskim kulturnim delavcem in občanom Šiške ter vabljenim gostom s svojo žlahtno besedo pove kaj vzpodbudnega, kar nam bo v bodrilo pri kulturnem delovanju v tem ne ravno veselem in kulturi naklonjenem času. Rahlo šegave, predvsem pa globoke besede govornika tudi v znak priznanja za naša kulturniška prizadevanja, da bi postala Vodnikova domačija eno izmed pomembnih središč kulturnega življenja in izražanja, nam bodo v vzpodbudo za nadaljnje delo. Zelo smo bili tudi počaščeni, da je bil med nami ta večer akademik dr. Janez Milčinski, ki je bil z nami tudi ob otvoritvi Vodnikove prenovljene rojstne hiše in nam toplo naročil, da se potrudimo urediti tudi podstrešno dvorano, ki mu je bila nadvse všeč, čeprav je to bilo takrat čisto navadno podstrešje. Program sta izvedla dramska igralka Polona Vetrh in Marko Okorn. Slednji

je v počastitev Vodnikovega rojstnega dne prebral Vodnikov originalno spisan življenjepis in nekaj njegovih „okroglih“, Polona Vetrh pa nas je s svojo živahno monodramo in songi prijetno

zabavala in nasmejala. Gostitelj prijatelja „omizja“ je bil naš znani amaterski režiser Peter Militarov, ki nas je po končanem programu pozval, da ostanemo še nekaj časa v sproščenem in tovariškem klepetu.

V ponedeljek, 6. februarja sta svoji na novo izšli, sicer pa že stari pesniški zbirki POŽGANE TRAVE in SVINČENE ZVEZDE, predstavila pesnika Dane ZAJC in Veno TAUFER, ki sta med ostalim povedala, da sta njuni zbirki pesmi izšli prvič v samozaložbi, pa tudi sedaj ob privatni iniciativi založbe EMONICA, ki jo vodi Dušan Cunjak. Večer pa so s svojim lepim petjem popestrile pevke dekleškega pevskega zbora Rozke Usenik iz Sentvida pod vodstvom zborovodkinje Mire CIMERČ.

Sreda, 8. februarja je bila namenjena zborovskemu petju. Koncert pevskih zborov so izvedli Mešani pevski zbor LITOSTROJ pod vodstvom Primoža CEDILNIKA, Mešani pevski zbor STANE KOSEC iz

Gameljn z zborovodjem Francem SLABETOM in ženski pevski zbor iz Sore pod vodstvom Jane DEBELJAK. Izbrane pesmi našega velikega pesnika Prešerna sta med nastopi pevskih zborov povedali članici Kulturno-umetniškega društva Franc Saleški Finžgar iz Senice.

Četrtekovo popoldne in večer sta bila namenjena kulturni dejavnosti mladih. Najprej so prikazali imenitno igro iz šolskega življenja, ki jo je spisal njihova vrstnica, učenci OŠ Valentina Vodnika. Učenci OŠ Riharda Jakopiča so nam zapeli, zaplesali nekaj folklornih plesov in živahnih ritmičnih plesov, kar kot pravijo zelo radi počno. Učenci Železničarske srednje šole iz Aljažev pa so nas seznanili s svojim šolskim glasilom MLADI ŽELEZNIČAR in prebrali vrsto pesmi svojih sošolcev — mladih pesnikov. Torej tudi iz vrst bodočih železničarjev si lahko obetamo uspešne slovenske pesnike. Zvečer pa smo bili deležni nadvse bogatega instrumentalnega in pevkega nastopa mladih glasbenikov Glasbene šole Franca Šturma Šiška-Bežigrad. Med flavtistkami, solopetkami in za govtovršno igro harmonikarja, je zagotovo nekaj bodočih uspešnih glasbenikov.

Petek, 10. februarja dopoldne so uživali otroci iz VVO Najdihojca in OŠ Riharda Jakopiča v prelepi lutkovni igrici Daneta ZAJCA PETELIN SE SEŠTAVI. V izvedbi Lutkovnega gledališča Jože Pengov iz Dravlj. Zvečer pa sta nam igralca amaterskega odra POD KOZOLCEM iz Šmartna ob Paki, pokazala, kako se da prihraniti en sam že tako težko prihranjeni dolar. Ob izvrstni komediji tudi nekaj „praktičnega“ za gledalce, predvsem pa za amaterske kulturne delavce, ki bomo morali poslej še bolj hraniti vsak dinar, če bomo hoteli „preživeti“ v svoji amaterski kulturni zagnanosti.

Kar nas je ob zares pestrem programu tega KULTURNEGA TEDNA najbolj razveselilo je pohvala vseh nastopajočih in gledalcev, da je naša nova dvorana izredno prijetna, skratka nekaj novega in drugačnega od drugih. Dvoran na podstreju zagotovo ni mnogo. Želimo si, da bi to našo dokončno uredili in opremili. Še bolj pa si želimo, da bi si pridobili čim večji krog obiskovalcev vsaj iz bližnjih krajevnih skupnosti, veselilo pa bi nas, tudi če bi pokazali zanimanje za našo novo, s kar precejšnjimi družbenimi sredstvi in velikim entuziazmom, urejeno dvorano tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij in družbenopolitične skupnosti občine Šiška. Zares smo jih pogrešali!

Majda LENČ

Grajski stolp — druga najbolj obiskana točka v Sloveniji

Mogočno grajsko obzidje, ki krasí slovensko prestolnico, po pisnih dokumentih že vse od leta 1144, je v dolgih stoletjih doživljala številne prenovle. Grad sam je menda stal že v 9. stoletju, ko je frankovski kralj premagal Ljudevita Posavskega in si podjarmil slovenske pokrajine. Od tedanjega obrambnega zidu in opazovalnega stolpa, so kasnejši lastniki gradu postopoma ustvarili sedanje veličansko poslopje.

V gradu so ob svojih prihodih v Ljubljano stanovali deželni knezi. Tu je prebival tudi zadnji koroški vojvoda Ulrik III. V grajski kapeli so naslikani grbi vseh deželnih glavarjev do srede 18. stoletja. Za deželnimi glavarji so tu stanovali kastealani in grajski grofi. Leta 1543 so zoper turške nevarnosti postavili proti JV utrdbe — šance, nasipe pa leta 1579; proti mestu so grad zavarovali s trojnimi zidovi. Leta 1644 so postavili na šance čuvajnico. Sredi grajskega dvorišča je bil vodnjak oziroma cisterna s kapnico. Zunaj zidu so izkopali globok vodnjak, ki je segal vse do vodne gladine Ljubljane. Vodo pa so črpali kaznjenci; sedaj pa vodnjak počiva in je le že zgodovinski spomenik. V stolpih so bile ječe, kamor so zapirali turške in druge ujetnike. Razgledni stolp je postavilo mesto šele leta 1848, na mesto, kjer je stal prej eden starih stolpov.

Na Gradu so bile razpostavljene na raznih mestih tri smodnišnice (cesarska, deželna in mestna). Leta 1686 je treščilo v deželno smodnišnico in razstrelilo okoli 500 stotov smodnika. Tedaj je tudi Ljubljana utrpela gmotno škodo. V letih 1809-1813 so v gradu bivali Francozi. Tu so bili nekaj časa zaprti laški karbonarji (tajna družba), od leta 1849 so zapirali ogrske revolucionarje. V grajski kapeli je tudi dobro ohranjena slika sv. Jurija, delo slikarja Potočnika.

Leta 1895 je potres močno prizadel tudi grajsko poslopje. Dotedanja kaznilnica se je zato iz poslopja preselila v Maribor. Kmalu zatem pa je grajsko poslopje kupila mestna občina Ljubljana, ki je oddala prostore strankam v najem.

Med I. svetovno vojno je bil tu taborišče italijanskih vojnih ujetnikov, ki so popravili poslopje, cesto, vodovod idr. Med okupacijo je bil Grad vojaška postojanka Italijanov in nato Nemcev.

Tako zgodovinarji o NAŠI AKROPOLI — GRADU.

Mestna skupščina je lani sprejela program prenovle gradu, na osnovi katerega izvaja dogovorjena dela Odbor za prenovu Ljubljanskega gradu. V letu 1988 so bila praktično izvedena vsa načrtovana dela. Manjša zamuda je nastala pri postavljanju novega ostrešja za petrokotni stolp zaradi težav z lesom. Večja zamuda pa je nastala v postopku obravnavanja osnutka ureditvenega načrta.

Odbor ima izredno zahtevno, odgovorno in težko delo. Po strokovni in materialni plati. Seveda bi vsaka taka akcija bila deležna ostrih polemik, očitkov glede stroke, variantnih rešitev posameznih posegov ipd. Velja pa omeniti, da je delo pri obnovi gradu lani izredno zaživel, da

so končno ustvarjeni pogoji za delo konservatorja. Konservatorji iz Regensburga npr. pa so posebej pohvalili ob nedavnem obisku načela prezentacije spomeniške substance in načela revitalizacije grajske arhitekture. Številne komisije delujejo v sestavi Odbora za prenovu LG. Težave so zaradi nerednega dotečanja sredstev.

Za sedaj se odbor lahko pohvali, da je glede na izredno zahtevno posege in predvsem na močno inflacijo le uspel uresničiti glavni del načrta. Letos pa so najboljši izgledi, da bo uresničen tudi program 2. etape. Poleg številnih načrtov bodo strokovnjaki nadaljevali s sanacijo na objektih, računati je na začetek gradnje servisnega objekta, izgradnjo severnega dela dvorišča in lapidarija. Nadaljevali bodo z arheološkimi raziskavami v predelu bastiona itd.

Precej nezadovoljni so kulturni delavci. Projekt iz septembra 1988 (ZIL TOZD URBANIZEM LUZ) predvideva namreč 1602 m² za muzej za stalno razstavo RAZVOJ MESTA LJUBLJANE, 774 m² za kulturne in umetniške prireditve, posvete in seminarje; 780 m² za razstavnih in sejnih prostor. Sedanji konservatorski program pa predlaga zmanjšanje funkcionalnih površin za muzejsko predstavitve, torej gre za drugačen koncept kot ga je predstavil Mestni muzej konec leta 1988.

Poleg številnih podrobnosti, ki so zanimale delegate naših zborov, velja opozoriti namreč na dejstvo, da kulturni programi privabijo obiskovalce (domače in tuje), ne pa le gostinska ponudba. Slednja mora biti spremljevalna dejavnost kulturni. Če pa bomo zmanjševali prostor, ki je bil ob razpisu samoprispevka odmerjen kulturni dejavnosti, bomo samo povečevali nezadovoljstvo volilcev. Res pa je, da arheologi odkrivajo praktično na tekočem traku nove zanimivosti, ki jih moramo ohraniti in pokazati. To pa po eni strani zavira potek prenovle, po drugi pa le bogati kulturno zgodovino našega naroda, pa tudi kasnejšo kulturno ponudbo obiskovalcem.

Po podatkih statistikov šteje grajski stolp na drugo mesto po številu obiskovalcev — takoj za Postojnsko jamo. Torej velja pohiteti in čimprej odpreti posamezne trakte za široko javnost, pa tako morda tudi denarno pomagati pri prenovi gradu. Zato tudi ni vseeno, kako je postrežen npr. obiskovalec grajskega (razglednega) stolpa, saj se je bati, da bomo kasneje deležni podobne odnosa tudi na drugih delih gradu. To pa ne bi bila najboljša reklama za obisk.

Tone Simončič

Razstava „Junaki borbe — junaki dela“ končno pod varno streho Odslej v Muzeju ljudske revolucije Slovenije

Ob občinskem prazniku v letu 1987 je Skupščina občine Ljubljana-Šiška v odobrovanju z družbenopolitičnimi organizacijami, samoupravnimi interesnimi skupnostmi, delovnimi organizacijami in samostojnimi obrtniki pripravila razstavo z naslovom „Junaki borbeni junaki dela“. Razstava zajema območje današnje občine v času narodnoosvobodilnega boja, povojne obnove in prve petletke.

V prvem delu razstave prikazuje čas od okupacije v aprilu 1941, razdelitev ozemlja med italijanske in nemške okupatorje ter prvi okupacijski ukrepi. Temu sledi poziv CK KPS k oboroženemu odporu, ustanovitev glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet, prva akcija šmarnogorske partizanske skupine 22. julija 1941 v Tacnu, ki ga danes praznujemo kot dan vstaje slovenskega naroda, razvoj NOG po posameznih območjih ter represalije okupatorjev in njihovih sodelavcev.

Drugi del razstave zajema čas po osvoboditvi. V sliki in besedi so predstavljene volitve v ustavodajno skupščino DFJ in LRS, najznačilnejše akcije povojne obnove, udarniško delo, sprejetje in uresničevanje prvega petletnega plana, rast novih tovarn in podjetij, razvoj obrti in trgovine, značilnosti kmetijstva, vključno z agrarno reformo in ustanavljanjem kmetijskih združenj. Orisan je tudi razvoj šolstva, gostinstva in turizma, ki sta imela v tistem obdobju predvsem zdravstveno-rekreativne in socialne funkcije, kulturno, športno in društveno življenje.

Razstavo zaključujejo panogi, na katerih so prikazani začetni koraki na poti samoupravljanja — volitve prvih delavskih svetov in uresničevanje gesla „Tovarne delavcem!“ s simbolično predajo ključev tovarn delavcem.

Istočasno je izšel tudi vodnik po razstavi, ki obiskovalcem nudi še nadaljnje izčrpnije informacije o preteklosti naše občine v tem obdobju.

Razstava je dobila svoje stalno mesto v Muzeju ljudske revolucije Slovenije, Celovška cesta 23, ogled je brezplačen. Vljudno vabljeni!

Gozdana Miglič